

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קמד

מותר לסחוט בשבת פגעים (= שזיפים) ופרישים (= חבושים) ועוזרדים כדי לשתות את המיץ שלהם, לפי שאין דרך לסחטם בחול ואין בזה משום מלאכת 'דש', אבל אסור לסחוט רימונים לפי שהדרך לסחטם. ושל בית מנשיא בר מנחם היו סוחטים רימונים בחול, א"כ מוכח שהדרך לסחטם.

אמר רב נחמן, הלכה בבית מנשיא בר מנחם.

רבא מקשה וכי מנשיא בר מנחם הם רוב העולם? וכי בגלל שהם סוחטים רימונים אנו קובעים שרימונים הם בני סחיטה ואסור לסחטם בשבת? רב נחמן מתרץ, שמנהג של מקום אחד יכול לקבוע הלכה לשאר המקומות, וכפי שלמדנו שהמשאיר את הקוצים הגדלים בכרם, לדעת רבי אלעזר קידש כלומר נאסרו הכרם והקוצים משום כלאים, ולדעת חכמים לא קידש כיון שרק דבר שהדרך להשאירו אסור משום כלאים, וקוצים הדרך לעוקרם. ואמר רבי חנינא שטעמו של רבי אלעזר הוא משום שבערביא (= שם מקום) מגדלים קוצים למאכל גמלים. א"כ מוכח שמנהג של מקום אחד יכול לקבוע הלכה לשאר המקומות. הגמרא דוחה ביאור זה, שכן ערביא זה מקום שרבים נוהגים שם כך ויש לזה חשיבות, אבל בית מנשיא זה אדם אחד ובטלה דעתו אצל כולם.

אלא הטעם הוא כרב חסדא, שתרדים שסחטם ונתנם במקוה, אם הם שינו את מראה המקוה הוא נפסל. והרי אין דרך לסחוט תרדים וא"כ אין המיץ שלהם נחשב ל'משקה' ומודע הוא פוסל את המקוה (= רק 'משקה' פוסל את המקוה בשינוי מראה)? אלא כיון שהוא מחשיב את המיץ למשקה לכן יש לו דין 'משקה' והוא פוסל את המקוה. ולפי זה כך מפרש רב נחמן את הברייתא לעיל - מותר לסחוט פגעים וכו' כשסוחטן למתק את הפרי ולא לצורך המשקה היוצא מהם, אבל רימונים אסור לסחוט אפילו כדי למתקם, שכיון שיש מישהו שסוחטם לשם משקה (= מנשיא בר מנחם), אם נתיר לסחוט רימונים אנו חוששים שמא הוא יחשוב עליהם למשקה ויתחייב משום 'דש', אבל בפגעים ושאר פירות אין חשש כיון שאף אדם בעולם לא סוחטם לשם משקה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לדעת רב פפא הטעם שהתרדים הנ"ל פוסלים את המקוה הוא משום שתרדים הם דבר שלא עושים ממנו מקוה (= מקוה עושים רק ממים שלג או ברד), וכל דבר שלא עושים ממנו מקוה פוסל בשינוי מראה, ולא בגלל שהם חשובים ל"משקה".

הזיתים מפרישים שלשה מיני 'מוחל': 1. כשאוספים את הזיתים לתוך המעטן (= סוג כלי) להתחמם ולהתבשל, וזב מהם מוחל צלול כמים. 2. לאחר כמה ימים שוב זב מהם מוחל הדומה לשמן. 3. לאחר שנסחטו והוציאו את שמנם בבית הבד מניחים את הפסולת של הזיתים הנשארת לאחר הסחיטה, ויוצא מהם מוחל.

תנן התם - נפל למקוה יין או חומץ או מוחל ושינה את מראה המקוה, נפסל המקוה. וזה שמוחל פוסל את המקוה הוא לדעת רבי יעקב שמוחל נחשב ל"משקה" (= רק 'משקה' פוסל את המקוה בשינוי מראה), והטעם שמוחל היוצא בהתחלה (ראה סעיף 1 לעיל) טהור הוא משום שהבעלים לא רוצה בקיומו. לדעת רבי שמעון מוחל לא נחשב ל"משקה", והטעם שמוחל היוצא מהפסולת בעיקול בית הבד (ראה סעיף 3 לעיל) טמא הוא בגלל שיש בו שאריות שמן. ונקודת המחלוקת בין רבי יעקב לר"ש היא 'בתר איצתא' כלומר במוחל היוצא מהזיתים לאחר שעמדו זמן רב והתחממו ונמעכו בבלי, שלדעת רבי יעקב המוחל טמא לפי שרוצה בקיומו, ולדעת ר"ש טהור כי אין בו שאריות שמן. ולדעת רבא מוחל פוסל את המקוה בין אם הוא נחשב למשקה או לא, כיון שהוא דבר שלא עושים ממנו מקוה (כדברי רב פפא לעיל).

אמר רב יהודה בשם שמואל: מותר בשבת לסחוט אשכול ענבים לתוך הקדרה שיש בה תבשיל כדי לתקנו, שמוכח שסוחטו לאוכל ולא למשקה, ומשקה הבא לצורך אוכל הרי הוא כ'אוכל', והוא כמפריד אוכל מאוכל. אבל לא יסחט לתוך הקערה, שלפעמים משתמש בזה למשקה. אמר רב חסדא, מכך אנו לומדים שמותר בשבת לחלוב עז לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה.

משמע ששמואל סבר שמשקה הבא לצורך אוכל (לתקן אותו) הרי הוא נחשב כ'אוכל'. הגמרא מקשה שהרי למדנו במשנה (במס' טהרות) שזב שחולב את העז, החלב טמא,

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

והמשנה שם לא מחלקת האם הוא חולב לתוך הקדרה או לתוך הקערה. ואם הדין הוא שהחולב לצורך אוכל יש לחלב דין 'אוכל' א"כ איך החלב נטמא מהזב? והרי הוא לא הוכשר לקבל טומאה (= אין אוכל יכול לקבל טומאה אם הוא לא הוכשר לכך ע"י שנפלו עליו משקים)? מתרצת הגמרא שהוא הוכשר בטיפה המלוכלכת על פי הדד, כלומר שהדרך הוא להרטיב את הדד בטיפה הראשונה שיוצאת כדי שיהיה לו נוח לחלוב, וטיפה זו נחשבת ל'משקה' והיא מכשירה את החלב לקבל טומאה.

